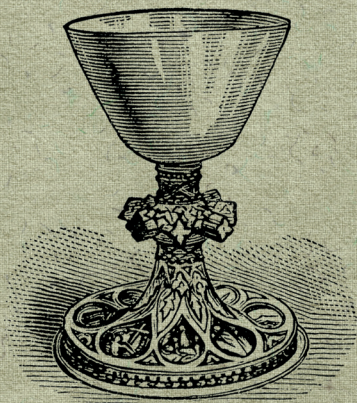

Καζούο Ιοιγκούρο

Ο θαμμένος
γιγαντας

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ: 10.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: THE BURIED GIANT
Από τις Εκδόσεις Faber & Faber, Λονδίνο 2015

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ο θαμμένος γίγαντας**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Kazuo Ishiguro

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αργυρώ Μαντόγλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Τσίρης

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

– ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ ΤΙΤΛΟΥ: Γιώργος Παζάλος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Kazuo Ishiguro, 2015

© Εικόνες εξωφύλλου: William & Robert Chambers,
Encyclopaedia – A Dictionary of Universal Knowledge for the People
(Philadelphia, PA: J. B. Lippincott & Co., 1881)

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2015

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2015, 10.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1027-2

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1028-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

Καζούο Ισιγκούρο

Ο θαμμένος
γίγαντας

Μετάφραση:
Αργυρώ Μαντόγλου

Deborah Rogers
1938-2014

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1

Θα έπρεπε να ψάξεις πολύ για να βρεις το ελικοειδές μονοπάτι ή το ήσυχο λιβάδι, αυτά για τα οποία η Αγγλία φημίστηκε αργότερα. Αντιθέτως, υπήρχαν μίλια από εγκαταλειμμένες, ακαλλιέργητες εκτάσεις· σκόρπια μονοπάτια, πρόχειρα λαξεμένα πάνω σε κακοτράχαλους βράχους ή σε έρημους βαλτότοπους. Οι περισσότεροι δρόμοι που άφησαν πίσω τους οι Ρωμαίοι είχαν πλέον γκρεμιστεί ή είχαν καλυφθεί από αγριόχορτα· ενίοτε διακρίνονταν αχνά μέσα στο άγριο τοπίο. Παγωμένη ομίχλη αιωρούνταν πάνω από ποτάμια και έλη, υπηρετώντας με τον καλύτερο τρόπο τους δράκους, που, τότε ακόμη, ήταν οι αυτόχθονες κάτοικοι τούτης της περιοχής. Οι άνθρωποι που ζούσαν σιμά –αναρωπιέται κανείς τι είδους απελπισία τούς ώθησε να εγκατασταθούν σε τόσο ζοφερούς τόπους– ίσως και να φοβόνταν αυτά τα πλάσματα, οι λαχανιασμένες ανάσες των οποίων ακούγονταν πολύ πριν οι παραμορφωμένες όψεις τους ξεπροβάλλουν μέσα από την ομίχλη. Όμως, τέτοιου είδους τέρατα δεν τους προκαλούσαν καμία έκπληξη. Οι άνθρωποι, την εποχή εκείνη, τα θεωρούσαν ως μια ακόμα καθημερινή απειλή· επιπλέον, εκείνο τον καιρό υπήρχαν τόσα άλλα να τους ανησυχίσουν. Το πώς θα καλλιεργήσουν το παγωμένο χώμα· πώς θα βρουν ξύλα για τη φωτιά· πώς θα εξαλείψουν την ασθένεια που ήταν ικανή

να σκοτώσει μια ντουζίνα γουρούνια μέσα σε μια μέρα και να γεμίσει με πράσινα εξανθήματα τα μάγουλα των παιδιών.

Εν πάση περιπτώσει, οι δράκοι δεν ήταν και τόσο κακοί, με την προϋπόθεση πως δεν τους προκαλούσες. Ήταν αναγκασμένος κανείς να αποδεχτεί πως κάθε τόσο, ίσως μετά από κάποια μυστηριώδη έριδα στις τάξεις τους, κάποιο πλάσμα έβγαινε τρεκλίζοντας στο χωριό, παράφορα εξοργισμένο, και, παρά τις κραυγές και τα μαχαίρια που του κράδαιναν, εκείνο ξεσπούσε την οργή του και τραυμάτιζε όποιον αργούσε να απομακρυνθεί από μπροστά του. Ή πως, αρπιά και πού, ένας δράκος μπορεί να έπαιρνε κάποιο παιδί και να το εξαφάνιζε μέσα στην ομίχλη. Οι άνθρωποι εκείνης της εποχής όφειλαν να φιλοσοφούν ανάλογα ξεσπάσματα οργής.

Σε μια τέτοια περιοχή, στην εσχατιά ενός απέραντου βάλτου, στη σκιά κάποιων πριονωτών λόφων, ζούσε ένα ηλικιωμένο ζευγάρι, ο Αξλ και η Μπέατρις. Μπορεί να μην ήταν αυτά τα ολόκληρα ή τα επακριβή ονόματά τους, αλλά, χάριν ευκολίας, έτσι θα αναφερόμαστε σε αυτούς. Θα έλεγα πως το ζευγάρι αυτό ζούσε μια απομονωμένη ζωή, αλλά εκείνο τον καιρό ελάχιστοι ήταν «απομονωμένοι» με τη σημερινή έννοια. Για ζεστασιά και προστασία, οι αγρότες ζούσαν σε καταφύγια, πολλοί από αυτούς έσκαβαν βαθιά μέσα στις πλαγιές, και συνδέονταν μεταξύ τους με υπόγεια περάσματα και σκεπαστούς διαδρόμους. Το ηλικιωμένο ζευγάρι μας κατοικούσε σε ένα τέτοιο κεκλιμένο κτίσμα –το «κτίριο» θα ήταν μια υπερβολικά μεγαλοπρεπής λέξη– με εξήντα περίπου άλλους κατοίκους του χωριού. Αν έβγαινες έξω από το κτίσμα τους και περπατούσες για είκοσι λεπτά γύρω από τον λόφο, θα έφτανες στον επόμενο οικισμό, που, στα δικά σου μάτια, θα ήταν ίδιος και απaráλλακτος με τον προηγούμενο. Όμως, για τους ίδιους τους κατοίκους, υπήρχαν πλήθος από χαρα-

κτηριστικές λεπτομέρειες για τις οποίες ήταν περήφανοι ή ένιωθαν ντροπή.

Δε θέλω να δημιουργήσω την εντύπωση πως έτσι ήταν ολόκληρη η Βρετανία εκείνου του καιρού· πως την εποχή που, σε άλλα μέρη του κόσμου, μεγαλειώδεις πολιτισμοί παρουσίαζαν άνθηση, εδώ δεν είχαμε ακόμα προχωρήσει πέρα από την Εποχή του Χαλκού. Αν ήσουν σε θέση να περιπλανηθείς στην εξοχή με τη βούλησή σου, μπορεί να ανακάλυπτες κάστρα με μουσικές, καλό φαγητό, αθλοπαιδιές· ή μοναστήρια με ενοίκους βαθιά χωμένους στη γνώση. Αλλά δεν υπήρχε τρόπος να πας μέχρι εκεί. Ακόμα και αν είχες ένα ανθεκτικό άτι και ο καιρός ήταν καλός, θα μπορούσες να προχωράς μέρη ολόκληρες χωρίς να εντοπίσεις κάποιο κάστρο ή μοναστήρι να ξεπροβάλλει μέσα από τις φυλλωσιές. Ως επί το πλείστον, θα συναντούσες κοινότητες σαν αυτή που μόλις περιέγραψα, και, αν δεν είχες μαζί σου φαγώσιμα ή ρουχιισμό για να τους χαρίσεις, ή αν δεν ήσουν τρομερά εξοπλισμένος, η υποδοχή δεν ήταν εξασφαλισμένη. Λυπάμαι που αναγκάζομαι να απεικονίσω μια τέτοια εικόνα για τη χώρα μας, εκείνης της εποχής, αλλά έτσι ήταν τα πράγματα.

Ας επιστρέψουμε, όμως, στον Αξλ και στην Μπέατρις. Όπως είπα και πριν, αυτό το ηλικιωμένο ζευγάρι ζούσε στην εσχατιά του κτίσματος, το δε καταφύγιό τους ήταν λιγότερο προστατευμένο από τα στοιχεία της φύσης και ελάχιστα έφτανε σε αυτούς η φωτιά που έκαιγε στη Μεγάλη Κάμαρα, όπου μαζεύονταν όλοι τις νύχτες. Ίσως να είχε προηγηθεί μια εποχή που ζούσαν πλησιέστερα στη φωτιά· μια εποχή που ζούσαν με τα παιδιά τους. Στην πραγματικότητα, αυτή ήταν μια ιδέα που στριφογύριζε στο μυαλό του Αξλ, όταν ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του, τις άδειες ώρες πριν ξημερώσει, με τη σύζυγό του να κοιμάται βαθιά στο πλευρό του· τότε μια αί-

σθηση από μια απώλεια χωρίς όνομα κατέτρωγε την καρδιά του και τον εμπόδιζε να ξανακοιμηθεί.

Ίσως αυτός να ήταν ο λόγος για τον οποίο, το συγκεκριμένο πρωινό, ο Αξλ εγκατέλειψε το κρεβάτι του, γλίστρησε αθόρυβα έξω και κάθισε στον παλιό σκεβρωμένο πάγκο δίπλα στην είσοδο του κτίσματος, περιμένοντας τα πρώτα σημάδια της αυγής. Πλησίαζε η άνοιξη, ο αέρας παρέμενε τσουχτερός, ακόμα και με τον μανδύα της Μπέατρις, που τον είχε πάρει καθώς έβγαινε και τον είχε τυλίξει γύρω του. Όμως είχε απορροφηθεί τόσο πολύ από τις σκέψεις του, που, μέχρι να συνειδητοποιήσει το μέγεθος της παγωνιάς, τα αστέρια είχαν όλα χαθεί, μια λάμψη είχε απλωθεί στον ορίζοντα, και οι πρώτες νότες από το κελάηδισμα των πουλιών είχαν αρχίσει να ακούγονται μέσα στο σύθαμπο.

Σηκώθηκε αργά, μετανιωμένος που είχε μείνει τόση ώρα έξω. Ήταν σε καλή φυσική κατάσταση, μα του είχε πάρει κάμποσο χρόνο για απαλλαγεί από τον τελευταίο πυρετό του και δεν ήθελε να υποτροπιάσει. Τώρα ένιωθε την υγρασία στα πόδια του, αλλά, καθώς έστριψε για να περάσει μέσα, ήταν βαθιά ικανοποιημένος: σήμερα το πρωί είχε κατορθώσει να θυμηθεί έναν αριθμό πραγμάτων που εδώ και καιρό τού διέφευγαν. Συν τοις άλλοις, τώρα διαισθάνθηκε πως ήταν έτοιμος να καταλήξει σε μια βαρυσήμαντη απόφαση – μια απόφαση που ανέβαλλε για μεγάλο χρονικό διάστημα – και ένιωσε μέσα του μια υπερδιέγερση την οποία λαχταρούσε να μοιραστεί με τη σύζυγό του.

Στο εσωτερικό, οι διάδρομοι ήταν ακόμη βυθισμένοι στο σκοτάδι, και αναγκάστηκε να προχωρήσει ψηλαφιστά τη σύντομη διαδρομή μέχρι την πόρτα της κάμαράς του. Πολλές από τις «πορτόθυρες» μέσα στο κτίσμα ήταν απλές αψίδες που σηματοδοτούσαν το κατώφλι μιας κάμαρας. Οι κάτοι-

κοι του χωριού δε θεωρούσαν αυτή την ανοιχτή διαρρύθμιση ως εμπόδιο στην ιδιωτικότητα, αλλά ως μια επιπλέον ευκολία, αφού επέτρεπε στα δωμάτια να επωφελούνται από τη θερμότητα της μεγάλης φωτιάς που διαχεόταν στους διαδρόμους ή από άλλες μικρότερες φωτιές που ήταν αναμμένες εντός του κτίσματος. Το δωμάτιο του Αξλ και της Μπέατρις, όμως, καθώς ήταν μακριά από όλες τις φωτιές, είχε κάτι που θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμα και ως μια κανονική πόρτα: ένα μεγάλο ξύλινο κούφωμα με πολλά διασταυρούμενα κλαδάκια, περικοκλάδες και σταυράγκαθα, τα οποία όποιος έμπαινε ή έβγαινε ήταν υποχρεωμένος κάθε φορά να παραμερίζει, μα που ωστόσο εμπόδιζαν τα παγωμένα ρεύματα να εισχωρούν. Ο Αξλ ευχαρίστως θα αφαιρούσε αυτή την πόρτα, αλλά, με το πέρασμα του χρόνου, είχε γίνει αντικείμενο για το οποίο η Μπέατρις ένιωθε μεγάλη περηφάνια. Συχνά επέστρεφε και έβρισκε τη γυναίκα του να κόβει τα σάπια κομμάτια από την κατασκευή και να τα αντικαθιστά με καινούργια που είχε μαζέψει κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Σήμερα το πρωί, ο Αξλ μετακίνησε ελάχιστα τα κλαδιά ώστε να περάσει μέσα, φροντίζοντας να κάνει όσο το δυνατόν λιγότερο θόρυβο. Εδώ, το φως της αυγής γλιστρούσε στο δωμάτιο μέσα από τις μικρές ρωγμές του εξωτερικού τους τοίχου. Μπορούσε να διακρίνει αμυδρά το χέρι του, και, πάνω στο αχυρένιο κρεβάτι, το περίγραμμα της Μπέατρις, που κοιμόταν βαθιά κάτω από τις χοντρές κουβέρτες.

Μπήκε στον πειρασμό να την ξυπνήσει. Επειδή εν μέρει ήταν σίγουρος πως αν αυτή τη στιγμή ήταν ξύπνια και του μιλούσε, τα όποια τελευταία εμπόδια ανάμεσα σε αυτόν και στην απόφασή του, στο τέλος θα κατέρρεαν. Χρειαζόταν, όμως, ακόμη κάποιος χρόνος μέχρι η κοινότητα να ξυπνήσει και να αρχίσουν τις καθημερινές τους εργασίες, γι' αυτό και

κάθισε στο χαμηλό σκαμνί στη γωνιά της κάμαράς του, τυλιγμένος ακόμη με τον μανδύα της γυναίκας του.

Αναρωτήθηκε πόσο πυκνή θα ήταν η ομίχλη εκείνο το πρωί, και αν, την ώρα που το σκοτάδι υποχωρούσε, θα την έβλεπε να εισβάλλει μέσα από τις ρωγμές στην κάμαρά τους. Αλλά έπειτα οι σκέψεις του απομακρύνθηκαν από τέτοιες έννοιες και επέστρεψαν σε αυτό που τον απασχολούσε. Ζούσαν άραγε πάντα έτσι, μόνο οι δυο τους, στην περιφέρεια της κοινότητας; Ή μήπως κάποτε τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά; Νωρίτερα, εκεί έξω, τα θραύσματα μιας ανάμνησης είχαν επιστρέψει: ένα σύντομο στιγματότυπο, να βαδίζει στον μακρύ κεντρικό διάδρομο του κτίσματος, με το χέρι του περασμένο γύρω από τους ώμους ενός παιδιού του, την περπατησιά του λίγο σκυφτή όχι εξαιτίας της ηλικίας, όπως τώρα, αλλά επειδή ήθελε να αποφύγει να χτυπήσει το κεφάλι του πάνω στα δοκάρια μέσα στο μισοσκόταδο. Πιθανόν το παιδί απλώς να του μιλούσε, να έλεγε κάτι διασκεδαστικό και να γελούσαν και οι δυο. Αλλά τώρα, όπως νωρίτερα που ήταν έξω καθισμένος, η σκέψη του δεν μπορούσε να σταθεί, και, όσο περισσότερο συγκεντρωνόταν, τόσο πιο δυσδιάκριτα γίνονταν τα θραύσματα. Ίσως όλα αυτά να ήταν φαντασίες ενός ξεμωραμένου γέροντος. Ίσως να έφταιγε που ο Θεός δεν τους έδωσε ποτέ παιδιά.

Μπορεί να αναρωτιέστε για ποιο λόγο ο Αξλ, στην προσπάθειά του να ανακαλέσει το παρελθόν, δε στράφηκε στους συγχωριανούς του για βοήθεια, αλλά αυτό δεν ήταν τόσο εύκολο όσο θα υπέθετε κανείς. Και ο λόγος ήταν πως σε αυτή την κοινότητα το παρελθόν σπανίως το συζητούσαν. Δεν εννοώ πως ήταν ταμπού. Εννοώ πως είχε, κατά κάποιον τρόπο, χαθεί μέσα σε μια ομίχλη εξίσου πυκνή με εκείνη που αιωρούνταν πάνω από τους βάλτους. Απλώς δεν τύχαινε στους

κατοίκους αυτού του χωριού να σκεφτούν το παρελθόν – ακόμα και το πρόσφατο.

Για παράδειγμα, ένα θέμα που είχε απασχολήσει τον Αξλ για κάποιο διάστημα: Ήταν βέβαιος πως, όχι και πολύ καιρό πριν, υπήρχε ανάμεσά τους μια γυναίκα με μακριά κόκκινα μαλλιά – μια γυναίκα που τη θεωρούσαν πολύ σημαντική για το χωριό τους. Κάθε φορά που κάποιος τραυματιζόταν ή αρρώσταινε, έστελναν και έφερναν αυτή την κοκκινομάλλα, που ήταν δεξιότεχνis στις θεραπείες. Κι όμως τώρα αυτή η γυναίκα δεν ήταν πουθενά, και κανείς δεν έμοιαζε να αναρωτιέται για το τι της είχε συμβεί, ή να εκφράσει κάποια ανησυχία για την απουσία της. Όταν ένα πρωί ο Αξλ έφερε το θέμα στη συζήτηση με τους γείτονές του, την ώρα που πάλευαν όλοι μαζί να καθαρίσουν τους πάγους από ένα χωράφι, η αντίδρασή τους τον έπεισε πως πράγματι δεν είχαν ιδέα για ποιο πράγμα μιλούσε. Ένας εξ αυτών σταμάτησε τη δουλειά του και έκανε μια προσπάθεια να θυμηθεί, αλλά, στο τέλος, κουνώντας το κεφάλι του, είπε: «Πρέπει να έχει περάσει πολύς καιρός από τότε».

«Ούτε κι εγώ θυμάμαι κάποια τέτοια γυναίκα», είπε η Μπέατρις, όταν ένα βράδυ έφερε το θέμα στη συζήτηση. «Ίσως την ονειρεύτηκες για τις δικές σου ανάγκες, Αξλ, παρόλο που έχεις γυναίκα στο πλευρό σου και με πλάτη πιο στητή απ' τη δικιά σου».

Αυτό συνέβη κάποια στιγμή το προηγούμενο φθινόπωρο· ήταν ξαπλωμένοι δίπλα δίπλα στο κρεβάτι τους, στα κατασκότεινα, και άκουγαν τη βροχή που μαστίγωνε τη στέγη τους.

«Είναι αλήθεια πως δεν έχεις γεράσει καθόλου όλα αυτά τα χρόνια, πριγκιπέσα», είχε πει ο Αξλ. «Αλλά η γυναίκα δεν ήταν όνειρο, και θα τη θυμόσουν κι εσύ, αν διέθετες ένα λεπτό για να τη σκεφτείς. Ήταν εδώ στην πόρτα μας, μόλις

έναν μήνα πριν, μια ευγενική ψυχή που ρωτούσε αν χρειαζόμασταν να μας φέρει κάτι. Σίγουρα τη θυμάσαι».

«Ναι, αλλά για ποιο λόγο ήθελε να μας φέρει κάτι; Ήταν συγγενής μας;»

«Δε νομίζω, πριγκιπέσα. Απλώς ήταν ευγενική. Σίγουρα θυμάσαι. Ερχόταν συχνά στην πόρτα μας και ρωτούσε αν κρυώναμε ή πεινούσαμε».

«Αυτό που ρωτάω, Αξλ, είναι το εξής: Ποιος ο λόγος να ξεχωρίσει εμάς για να εκδηλώσει την καλοσύνη της;»

«Το ίδιο είχα αναρωτηθεί κι εγώ τότε, πριγκιπέσα. Θυμάμαι να σκέφτομαι *να και μια γυναίκα αφιερωμένη στη φροντίδα των ανήμπορων*, αλλά εμείς οι δυο είμαστε υγιείς, όσο και οι άλλοι στο χωριό. Μήπως υπάρχουν φήμες για κάποια επικείμενη επιδημία και γι' αυτό προσφέρεται; Και τώρα που μιλάμε γι' αυτή, υπάρχουν κι άλλα που μου 'ρχονται στον νου. Στεκόταν εκεί και μας έλεγε να μη δίνουμε σημασία στα παιδιά που μας φώναζαν διάφορα παρατσούκλια. Κι αυτό ήταν όλο. Δεν την ξαναείδαμε ποτέ».

«Αυτή η κοκκινομάλλα δεν είναι μόνο όνειρο που το κατέβασες απ' το μυαλό σου, Αξλ, αλλά είναι και χαζή που νοιάζεται για το τι κάνουν και λένε τα παιδιά».

«Το ίδιο είχα σκεφτεί κι εγώ τότε, πριγκιπέσα. Σε τι μπορεί να μας βλάψουν τα παιδάκια που περνάνε εδώ λίγες ώρες τη μέρα, όταν έξω ο καιρός είναι τόσο άσχημος. Της είπα πως δε μας πείραζε καθόλου, αλλά εκείνη είχε καλές προθέσεις. Επίσης, τη θυμάμαι να λέει πως ήταν κρίμα που μας υποχρέωναν να περνάμε τις νύχτες μας χωρίς κερί».

«Αν αυτό το πλάσμα μάς λυπόταν που δεν είχαμε κερί», είχε πει τότε η Μπέατρις, «τότε επιτέλους είτε και κάτι σωστό. Είναι προσβολή να μας απαγορεύουν το κερί, ιδιαίτερα κάτι νύχτες σαν αυτή, τη στιγμή που τα χέρια μας είναι το ίδιο

σταθερά με τα δικά τους. Υπάρχουν κάποιοι που έχουν κερδιά στην κάμαρά τους, και κάθε βράδυ πέφτουν κάτω αναίσθητοι απ' τον μηλίτη, ή έχουν παιδιά που τρέχουν σαν τρελά. Κι όμως, το δικό μας κερδί πήραν, και τώρα ούτε που βλέπω το περίγραμμά σου, Αξλ, παρότι είσαι δίπλα μου ακριβώς».

«Δεν είχαν σκοπό να μας προσβάλουν, πριγκιπέσα. Έτσι γινόταν πάντα, αυτό είναι όλο».

«Λοιπόν, δεν είναι μόνο η γυναίκα του ονείρου σου που το βρίσκει παράξενο να μας πάρουν το κερδί. Χτες, ή μήπως ήταν προχτές, βρισκόμουν στο ποτάμι και, προσπερνώντας τις γυναίκες, είμαι σίγουρη πως τις άκουσα να λένε, όταν υποτίθεται πως είχα απομακρυνθεί αρκετά και δεν τις άκουγα, πως είναι ντροπή ένα τόσο καλοστεκούμενο ζευγάρι σαν εμάς να είναι αναγκασμένοι να κάθονται τις νύχτες στο σκοτάδι. Οπότε δεν είναι μόνο η γυναίκα του ονείρου σου που κάνει τέτοιες σκέψεις».

«Δεν είναι στ' όνειρό μου, σ' το επαναλαμβάνω συνεχώς, πριγκιπέσα. Όλοι εδώ γύρω την ήξεραν πριν έναν μήνα, και όλοι είχαν κάτι καλό να πουν γι' αυτή. Τι είναι αυτό που κάνει τους πάντες, κι εσένα μαζί, να ξεχνούν την ύπαρξή της;»

Ανακαλώντας τη συζήτηση τώρα, αυτό το ανοιξιάτικο πρωινό, ο Αξλ ήταν σχεδόν έτοιμος να παραδεχτεί πως είχε κάνει λάθος σχετικά με την κοκκινομάλλα. Ήταν, εντέλει, ένας ηλικιωμένος άνθρωπος και ήταν επιρρεπής στην περιστασιακή σύγχυση του νου. Κι όμως, το περιστατικό με την κοκκινομάλλα ήταν μόνο ένα, ανάμεσα στο πλήθος ανάλογων αινιγματικών επεισοδίων. Δυστυχώς, αυτή τη στιγμή δεν ήταν σε θέση να σκεφτεί πολλά παραδείγματα, αλλά ήταν κάμποσα, δεν υπήρχε αμφιβολία γι' αυτό. Υπήρξε, για παράδειγμα, το περιστατικό με τη Μάρτα.

Αυτό ήταν ένα κοριτσάκι εννέα ή δέκα χρονών που είχε

αποκτήσει τη φήμη της απρόμητης. Όλες οι ανατριχιαστικές ιστορίες για το τι μπορεί να πάθουν τα παιδιά που το σκάνε και χάνονται δε φαίνονταν να περιορίζουν την αγάπη της για περιπέτειες. Και ένα βράδυ, όταν είχε απομείνει λιγότερο από μια ώρα για να νυχτώσει, η ομίχλη έμπαινε από παντού και οι λύκοι ακούγονταν πάνω στους λόφους, κυκλοφορήσε η φήμη πως η Μάρτα είχε χαθεί· όλοι σταμάτησαν αυτό που έκαναν, θορυβημένοι. Για λίγη ώρα, φωνές καλούσαν το όνομά της σε όλο το κτίσμα, βήματα ανεβοκατέβαιναν τρέχοντας στους διαδρόμους, καθώς οι κάτοικοι του χωριού έψαχναν κάθε κάμαρα, κάθε λαγούμι με προμήθειες, τις εσοχές κάτω από τα καθρόνια της στέγης, σε όποιο πιθανό κρησφύγετο θα μπορούσε ένα παιδί να χωθεί για να διασκεδάσει.

Και τότε, μέσα σ' αυτό τον πανικό, δυο βοσκοί, επιστρέφοντας από τη βάρδιά τους στους λόφους, πήγαν στη Μεγάλη Κάμαρα και άρχισαν να ζεσταίνονται στη φωτιά. Και την ώρα που στέκονταν εκεί, ένας από αυτούς άρχισε να διηγείται το πώς την προηγούμενη μέρα είχαν παρακολουθήσει έναν γυπαετό να κάνει κύκλους πάνω από τα κεφάλια τους, μία, δύο, τρεις φορές. Δεν υπήρχε περίπτωση να έκαναν λάθος, είπαν, ήταν γυπαετός. Τα νέα μεταδόθηκαν ταχύτατα στο κτίσμα και, εντός ολίγου, ένα πλήθος συγκεντρώθηκε γύρω από τη φωτιά για να τα ακούσει από το στόμα των ίδιων των βοσκών. Ακόμα και ο Αξλ βιάστηκε να τρέξει εκεί, καθώς η εμφάνιση ενός γυπαετού στα μέρη τους ήταν πράγματι είδηση. Ανάμεσα στις πολλές ικανότητες που απέδιδαν στους γυπαετούς ήταν και η αυτή τού να τρομάζουν τους λύκους, και σε άλλα σημεία της χώρας έλεγαν πως οι λύκοι είχαν εξαφανιστεί διά παντός εξαιτίας αυτών των πουλιών.

Στην αρχή οι βοσκοί ρωτήθηκαν επίμονα και αναγκάστηκαν να επαναλάβουν την ιστορία τους πολλές φορές. Στη

συνέχεια ένας σκεπτικισμός άρχισε να απλώνεται ανάμεσα στους ακροατές. Είχαν υπάρξει πολλοί ανάλογοι ισχυρισμοί, τους υπενθύμιζε κάποιος, και κάθε φορά είχαν αποδειχτεί αβάσιμοι. Κάποιος άλλος δήλωσε πως αυτοί οι δυο βοσκοί είχαν έρθει το προηγούμενο φθινόπωρο με μια ανάλογη ιστορία για γυπαετούς, αλλά στη συνέχεια δεν τους είδε κανένας πουθενά. Οι βοσκοί αρνήθηκαν σθεναρά πως είχαν αναφέρει κάτι ανάλογο στο παρελθόν, και σύντομα το πλήθος χωρίστηκε ανάμεσα σε αυτούς που έπαιρναν το μέρος των βοσκών και σε εκείνους που ισχυρίζονταν πως θυμόνταν ένα ανάλογο επεισόδιο την προηγούμενη χρονιά.

Και καθώς άναβε ο καβγάς, ο Αξλ ένωσε να τον κυριεύει εκείνη η γνώριμη αίσθηση πως κάτι δεν πήγαινε καλά, και, αφού απομακρύνθηκε από τις φωνές και το στριμωξίδι, βγήκε έξω να απενίσει τον ουρανό που όλο και σκοτείνιαζε και την ομίχλη που γλιστρούσε πάνω από το χώμα. Και, εντός λίγου, τα θραύσματα άρχισαν να ενώνονται στο μυαλό του, για τη χαμένη Μάρτα, για τον κίνδυνο, για το πώς μέχρι πριν από λίγο όλοι την έψαχναν. Αλλά όλες αυτές οι θύμησες άρχισαν να συγχέονται, όπως τα όνειρα συγχέονται λίγα δευτερόλεπτα μετά το ξύπνημα, και, μόνο μετά από εντατική προσπάθεια συγκέντρωσης, ο Αξλ συγκράτησε τη σκέψη της μικρής Μάρτα, ενώ οι φωνές πιο πίσω συνέχιζαν να λογομαχούν για τον γυπαετό. Και ενώ καθόταν εκεί, άκουσε ένα κοριτσάκι να τραγουδάει μοναχό του και είδε μπροστά του τη Μάρτα να αναδύεται μέσα από την ομίχλη.

«Είσαι παράξενη, παιδί μου», είπε καθώς την είδε να πηγαίνει με μικρά πηδηματάκια προς το μέρος του. «Δε φοβάσαι το σκοτάδι; Τους λύκους, τους δράκους;»

«Αχ, ναι, τους φοβάμαι, κύριε», είπε χαμογελώντας. «Αλλά ξέρω πώς να κρυφτώ από αυτούς. Ελπίζω οι γονείς μου να

μην ανησύχησαν για μένα. Την προηγούμενη βδομάδα με μάλωσαν άσχημα».

«Αν ρωτούσαν για σένα λέει; Φυσικά και ρωτούσαν για σένα. Μήπως δε σε ψάχνει όλο το χωριό; Άκου όλη αυτή τη φασαρία εκεί μέσα. Για σένα γίνεται, παιδί μου».

Η Μάρτα γέλασε και είπε: «Άχ, σταματήστε, κύριε! Ξέρω πως δεν τους έχω λείψει. Και ακούω καλά πως δεν είμαι εγώ ο λόγος που φωνάζουν».

Όταν το είπε αυτό, κατάλαβε και ο Αξλ πως είχε δίκιο: οι φωνές εκεί μέσα δε μάλωναν για το κοριτσάκι αλλά για κάτι το εντελώς διαφορετικό. Έγειρε πάνω στην πόρτα της εισόδου για να ακούει καλύτερα, και, μόλις άκουσε μια φράση που ξεχώριζε ανάμεσα στο βουητό, θυμήθηκε πάλι τους βοσκούς και τον γυπαετό. Αναρωτήθηκε αν θα μπορούσε να εξηγήσει κάτι απ' όλα αυτά στη Μάρτα, όταν εκείνη ξαφνικά τον προσπέρασε με πηδηματάκια και μπήκε μέσα.

Την ακολούθησε, μαντεύοντας την ανακούφιση και τη χαρά που θα προκαλούσε η εμφάνισή της. Και, για να είμαστε ειλικρινείς, είχε σκεφτεί πως, μπαίνοντας μέσα μαζί της, θα απολάμβανε κι εκείνος μια κάποια αναγνώριση για την ασφαλή επιστροφή του κοριτσιού. Αλλά μόλις μπήκαν στη Μεγάλη Κάμαρα, οι κάτοικοι του χωριού ήταν ακόμη τόσο απορροφημένοι από τη λογομαχία των βοσκών, που ελάχιστοι μπήκαν στον κόπο να γυρίσουν και να τους κοιτάξουν. Η μητέρα της Μάρτα αποκόπηκε από το πλήθος μόνο για όσο χρειαζόταν για να πει στο παιδί: «Ώστε ήρθες λοιπόν! Μην ξαναπάς εκεί πάνω! Πόσες φορές πρέπει να σ' το πω αυτό;» Και έστρεψε και πάλι την προσοχή της στον καβγά που μαινόταν γύρω από τη φωτιά. Μόλις το άκουσε αυτό, η Μάρτα χαμογέλασε στον Αξλ σαν να ήθελε να του πει *βλέπεις τι σου 'λεγα;* και χάθηκε μέσα στο σκοτάδι για να πάει να βρει τους φίλους της.

Το δωμάτιο τώρα ήταν αρκετά πιο φωτεινό. Η κάμαρά τους, καθώς ήταν στην εξωτερική άκρη, είχε ένα μικρό παράθυρο που έβλεπε έξω, παρότι ήταν πολύ ψηλά και δεν μπορούσες να κοιτάξεις χωρίς να ανέβεις πάνω σε ένα σκαμνί. Αυτή την ώρα ήταν σκεπασμένο με ένα ύφασμα, αλλά η πρώτη αχτίδα του ήλιου είχε εισχωρήσει από μια γωνιά, και έπεφτε στο σημείο όπου κοιμόταν η Μπέατρις. Ο Αξλ διέκρινε, παγιδευμένο μέσα σε αυτή την αχτίδα, κάτι που έμοιαζε με έντομο και πετούσε στον αέρα πάνω ακριβώς από το κεφάλι της γυναίκας του. Έπειτα διαπίστωσε πως ήταν μια αράχνη, κρεμασμένη από τη δική της αόρατη κλωστή, και, ενώ την παρατηρούσε, εκείνη ξεκίνησε την απαλή πτωτική της πορεία. Ο Αξλ σηκώθηκε αθόρυβα, διέσχισε το μικρό δωμάτιο, άπλωσε το χέρι του πάνω από το κεφάλι της κοιμισμένης γυναίκας του και έπιασε την αράχνη μέσα στο χέρι του. Έπειτα στάθηκε εκεί για μια στιγμή κοιτάζοντάς την. Υπήρχε μια γαλήνη στο κοιμισμένο της πρόσωπο, που σπανίως διέκρινε όταν ήταν ξύπνια, και η ξαφνική ευτυχία που τον πλημύρισε τον βρήκε απροετοίμαστο. Τότε κατάλαβε πως είχε πάρει την απόφασή του και θέλησε να την ξυπνήσει, να της πει τα νέα. Όμως διέβλεψε το πόσο εγωιστική θα ήταν μια τέτοια πράξη. Επιπλέον, πώς θα μπορούσε να είναι σίγουρος για την ανταπόκρισή της; Στο τέλος επέστρεψε αθόρυβα στο σκαμνί του και, μόλις κάθισε, θυμήθηκε την αράχνη και άνοιξε αργά το χέρι του.

Νωρίτερα, όταν καθόταν έξω στο παγκάκι περιμένοντας το φως της αυγής, είχε προσπαθήσει να θυμηθεί το πώς η Μπέατρις είχε αρχίζει να συζητάει την ιδέα ενός τέτοιου ταξιδιού. Τότε νόμισε πως είχε εντοπίσει μια συγκεκριμένη συζήτηση που είχαν κάνει ένα βράδυ σε τούτη εδώ την κάμαρα, αλλά τώρα, καθώς παρακολουθούσε την αράχνη να τρέχει

στην άκρη του χεριού του και να προσγειώνεται στο πάτωμα, ήταν βέβαιος πως η πρώτη αναφορά στο θέμα είχε γίνει την ημέρα που εκείνη η ξένη με τα μαύρα κουρέλια είχε περάσει από το χωριό τους.

Ήταν ένα μουντό και γκριζο πρωινό –μήπως ήταν τον προηγούμενο Νοέμβριο;– και ο Αξλ περπατούσε δίπλα στο ποτάμι, σε ένα μονοπάτι με ψηλές ιτιές. Επέστρεφε βιαστικός στο κτίσμα από τα χωράφια, ίσως για να πάρει κάποιο τσαπί ή για να πάρει καινούργιες οδηγίες από τον επιστάτη. Κάποια στιγμή, τον σταμάτησε ένα κύμα από δυνατές φωνές, πίσω από τους θάμνους στα δεξιά του. Η πρώτη του σκέψη πήγε στους δράκους, και έψαξε γύρω για να βρει κάποια πέτρα ή ξύλο. Έπειτα διαπίστωσε πως οι φωνές –όλες γυναικείες–, παρότι θυμωμένες και επιτακτικές, δε μαρτυρούσαν τον πανικό που συνόδευε τις επιθέσεις των δράκων. Στο τέλος προχώρησε αποφασιστικά και πέρασε μέσα από τον φράχτη με τα άγρια κυπαρίσσια και βρέθηκε σε ένα ξέφωτο, όπου είδε πέντε γυναίκες –όχι στην πρώτη τους νιότη, αλλά ακόμη σε ηλικία γόνιμη– να στέκονται η μια δίπλα στην άλλη. Είχαν γυρισμένη την πλάτη τους σε αυτόν και συνέχιζαν να φωνάζουν σε κάτι που ήταν πέρα μακριά. Τις είχε σχεδόν πλησιάσει, όταν μια από τις γυναίκες τον πρόσεξε και της ξέφυγε μια κραυγή, και στη συνέχεια οι υπόλοιπες στράφηκαν και τον κοίταξαν σχεδόν με απάθεια.

«Μάλιστα, μάλιστα», είπε η μια. «Μπορεί να είναι τυχαίο ή κάτι παραπάνω από τυχαίο. Να που ήρθε ο άντρας της, μακάρι να της βάλει μυαλό».

Η γυναίκα που τον είχε δει πρώτο είπε: «Είπαμε στη γυναίκα σου να μην πάει, αλλά δε μας άκουσε. Επέμεινε να πάει φαγητό σε εκείνη την ξένη, που, κατά πάσα πιθανότητα, είναι δαίμονας ή ξωτικό μεταμφιεσμένο».

«Βρίσκεται η γυναίκα μου σε κίνδυνο; Κυρίες μου, σας παρακαλώ, εξηγηθείτε».

«Μια παράξενη γυναίκα μάς τριγυρίζει όλο το πρωί», είπε μια άλλη. «Έχει μαλλιά λυτά στην πλάτη και φοράει έναν κουρελιασμένο μαύρο μανδύα. Ισχυρίζεται πως είναι από τη φυλή των Σαξόνων, αλλά δεν είναι ντυμένη όπως οι Σάξονες που έχουμε γνωρίσει. Προσπάθησε να μας πλησιάσει από πίσω, την ώρα που πλέναμε τα ρούχα μας στο ποτάμι, αλλά προλάβαμε να τη δούμε και την κυνηγήσαμε. Όμως εκείνη συνέχισε να επιστρέφει, σαν πληγωμένη από κάτι, και κάποιες φορές μάς ζητούσε φαγητό. Πιστεύουμε πως οι γητειές της είχαν στόχο τη γυναίκα σου, κύριε, επειδή δυο φορές σήμερα το πρωί αναγκαστήκαμε να κρατήσουμε πισθάγκωνα την Μπέατρις, τόσο δυνατή ήταν η έλξη που της ασκούσε ο δαίμονας. Και τώρα μας έχει όλες αποκρούσει και έχει ανέβει πάνω στον παλιό αγκαθωτό θαμνώνα όπου η δαιμόνισσα συνεχίζει να κάθεται και να την περιμένει. Την κρατήσαμε όσο μπορέσαμε, κύριε, αλλά πρέπει ήδη να μπήκε μέσα της ο δαίμονας, επειδή η δύναμή της ήταν αφύσικη για μια γυναίκα τόσο αδύνατη και ηλικιωμένη όσο η δική σας».

«Στον παλιό αγκαθωτό θαμνώνα...»

«Έφυγε μόλις πριν λίγο, κύριε. Αλλά ήταν δαίμονας αυτός. Κι αν πάτε να τη βρείτε εκεί πάνω, κύριε, προσέξτε μην παραπέσετε ή κοπείτε από κανένα δηλητηριώδες αγκάθι, γιατί αυτή η πληγή δε θα κλείσει ποτέ».

Ο Αξλ έκανε μεγάλη προσπάθεια να κρύψει την ενόχλησή του από αυτές τις γυναίκες, και είπε ευγενικά: «Σας είμαι ευγνώμων, κυρίες μου. Θα πάω να δω τι συμβαίνει στη γυναίκα μου. Μετά συγχωρήσεως».

Για τους κατοίκους του χωριού, ο αγκαθωτός θαμνώνας ήταν μια από τις ωραιότερες τοποθεσίες της περιοχής, όσο και

η τρικουκκιά που έμοιαζε να ξεπηδάει από τον βράχο στην άκρη του κάβου, σε μικρή απόσταση από το κτίσμα. Τις ηλιόλουστες μέρες, με την προϋπόθεση πως δε φυσούσε, ήταν ένα ευχάριστο σημείο για να περάσεις την ώρα σου. Είχε μια όμορφη θέα μέχρι το ποτάμι, το δέλτα του ποταμού και τους βάλτους στο βάθος. Τις Κυριακές, τα παιδιά έπαιζαν γύρω από τις παραμορφωμένες ρίζες του δέντρου, τολμώντας κάποιες φορές να πηδήξουν από την άκρη του κάβου, ο οποίος είχε μικρή κλίση και τα παιδιά δεν κινδύνευαν να χτυπήσουν, επειδή απλώς κυλούσαν σαν βαρέλια στη χορταριασμένη πλαγιά. Αλλά ένα τέτοιο πρωινό, όταν τόσο οι γυναίκες όσο και τα παιδιά ήταν απασχολημένα με διάφορες δουλειές, το σημείο αυτό θα ήταν έρημο, και ο Αξλ, που, ανηφορίζοντας, βγήκε από την ομίχλη, δεν ξαφνιάστηκε που είδε τις δυο γυναίκες να κάθονται μόνες – οι φιγούρες τους σαν αγνές σιλουέτες κάτω από τον καλυμμένο με λευκά σύννεφα ουρανό. Ήταν βέβαιο πως η ξένη που ήταν καθισμένη με την πλάτη της να ακουμπάει σε έναν βράχο ήταν περίεργα ντυμένη. Από απόσταση, τουλάχιστον, ο μανδύας της έμοιαζε να αποτελείται από πολλά ξεχωριστά κομμάτια ύφασμα, ενωμένα, και τώρα ανέμιζε στον αέρα, δίνοντας την εντύπωση ενός μεγάλου πουλιού που ετοιμαζόταν να πετάξει. Δίπλα της η Μπέατρις –ακόμα όρθια, παρότι είχε το κεφάλι σκυμμένο πάνω στη συντρόφισσά της– έμοιαζε αδύναμη και τρωτή. Ήταν απορροφημένες από τη συζήτηση, αλλά, μόλις είδαν τον Αξλ από κάτω να πλησιάζει, σταμάτησαν και τον παρακολούθησαν να ανεβαίνει. Τότε η Μπέατρις πήγε στην άκρη του κάβου και φώναξε προς τα κάτω:

«Μείνε εκεί, άντρα μου, μην προχωράς άλλο! Θα έρθω εγώ σε σένα. Μην ανεβείς εδώ πάνω και ταράξεις την ησυχία αυτής της καημένης, τώρα που κατάφερε επιτέλους να ξεποσταθεί λιγάκι και να φάει λίγο από το χτεσινό ψωμί».

Ο Αξλ περίμενε, όπως του ζήτησε, και σε λίγο είδε τη γυναίκα του να κατεβαίνει το μονοπάτι και να πηγαίνει στο σημείο όπου εκείνος στεκόταν. Πήγε κοντά του, και, έχοντας στον νου της, αναμφίβολα, τον άνεμο που θα μετέφερε τα λόγια της στα αυτιά της ξένης, μίλησε χαμηλόφωνα:

«Άντρα μου, μήπως αυτές οι ανόητες γυναίκες σε έστειλαν να με ψάξεις; Όταν ήμουν στην ηλικία τους, πίστευα πως οι γριές ήταν γεμάτες από φόβους και προκαταλήψεις, αυτές ήταν που έλεγαν πως κάθε πέτρα είναι καταραμένη και κάθε αδέσποτη γάτα το πνεύμα του διαβόλου. Αλλά τώρα που γέρασα κι εγώ, βλέπω πως οι νέες είναι αυτές που έχουν τις προκαταλήψεις, σαν να μην έχουν ακούσει ποτέ την υποσχηση του Κυρίου, να είναι στο πλάι μας όλες τις ώρες. Κοίτα αυτή την καημένη την ξένη, δεξ με τα μάτια σου, εξαντλημένη και μόνη, τέσσερις μέρες περιπλανιέται στο δάσος και στα χωράφια, το ένα χωριό μετά το άλλο την έδιωχνε και την υποχρέωσε να συνεχίσει το ταξίδι της. Και χώρα χριστιανική ήταν αυτή που διέσχισε, αλλά την πέρασαν για δαιμόνισσα ή για λεπρή, αν και στο δέρμα της δεν έχει τέτοιο σημάδι. Λοιπόν, άντρα μου, ελπίζω να μην ήρθες εδώ πάνω για να μου πεις να μη φροντίσω αυτή την άμοιρη γυναίκα, να μην της δώσω τα λιγοστά μπαγιάτικα φαγώσιμα που έχω μαζί μου».

«Δε σκόπευα να σου πω τέτοιο πράγμα, πριγκιπέσσα, βλέπω με τα μάτια μου πως είναι αλήθεια αυτά που λες. Πριν ακόμα ανέβω εδώ πάνω, σκεφτόμουν πως είναι πολύ άσχημο που δεν μπορούμε πια να καλωσορίσουμε έναν ξένο».

«Τότε πήγαινε στις δουλειές σου, άντρα μου, είμαι σίγουρη πως θα διαμαρτυρηθούν ξανά για το πόσο αργός είσαι στη δουλειά, και, πριν το καταλάβεις, θα ξαναβάλουν τα παιδιά να μας τα ψάλουν».

«Δεν είπε ποτέ κανείς πως είμαι αργός στη δουλειά, πρι-

γκιπέσα. Πού το άκουσες αυτό; Δεν έχω ακούσει κανέναν να διαμαρτύρεται, και μπορώ να σηκώσω το βάρος που σηκώνει ένας άντρας είκοσι χρόνια νεότερός μου».

«Σε πειράζω, άντρα μου. Έχεις δίκιο, κανέναν δε διαμαρτύρεται για τη δουλειά σου».

«Αν τα παιδιά μάς βγάζουν διάφορα παρατσούκλια, δεν έχει να κάνει με το αν εγώ είμαι αργός ή γρήγορος στη δουλειά μου, αλλά με τους γονείς τους, που είναι πολύ ανόητοι ή πολύ μεθυσμένοι για να τους μάθουν τρόπους και σεβασμό».

«Ηρέμησε, άντρα μου. Σου είπα πως σε πειράζα και δεν πρόκειται να το ξανακάνω. Η ξένη μού έλεγε κάτι που με ενδιαφέρει πάρα πολύ και μπορεί στο μέλλον να ενδιαφέρει κι εσένα. Αλλά πρέπει να ολοκληρώσει αυτό που έχει να πει, οπότε θα σου ζητήσω και πάλι να τρέξεις στη δουλειά που πρέπει να κάνεις και να μ' αφήσεις να την ακούσω και να τη φροντίσω με όποιον τρόπο μπορώ».

«Συγγνώμη, πριγκιπέσα, αν μίλησα απότομα πριν λίγο».

Αλλά η Μπέατρις του είχε ήδη γυρίσει την πλάτη και ανέβαινε το μονοπάτι, πίσω στον αγκαθωτό θαμνώνα και στη φιγούρα με τον ανεμίζοντα μανδύα.

Λίγο αργότερα, έχοντας ολοκληρώσει τις δουλειές του, ο Αξλ επέστρεψε στα χωράφια, και, με κίνδυνο να εξαντλήσει την υπομονή των συγχωριανών του, παρέκλινε από τον δρόμο του για να ξαναπεράσει από τον παλιό αγκαθωτό θαμνώνα. Και η αλήθεια ήταν πως, παρότι μοιραζόταν κι αυτός την περιφρόνηση της Μπέατρις για τα κακόβουλα ένστικτα των άλλων γυναικών, δεν είχε καταφέρει να απαλλαγεί εντελώς από τη σκέψη πως η ξένη ήταν μια κάποια απειλή, και ήταν ανήσυχος, από την ώρα που την άφησε μόνη μαζί της. Καθώς την παρακολουθούσε να κατεβαίνει το μονοπάτι, πιο αργά από πριν, του φάνηκε –και δεν ήταν η πρώτη φορά– πως, τε-

λευταία, η περπατησιά της είχε κάτι το αλλιώτικο. Δεν ήταν ότι κούτσαινε ακριβώς, αλλά έμοιαζε σαν να είχε κάπου έναν κρυφό πόνο. Και όταν την ώρα που πλησίαζε τη ρώτησε τι είχε απογίνει η αλλόκοτη συντροφιά της, η Μπέατρις του είπε κοφτά: «Συνέχισε τον δρόμο της».

«Πρέπει να ήταν ευγνώμων για την ευγένειά σου, πριγκιπέσα. Μίλησες ώρα μαζί της;»

«Ναι, και είχε πολλά να πει».

«Βλέπω πως είπε κάτι που σε προβλημάτισε, πριγκιπέσα. Μπορεί να είχαν δίκιο εκείνες οι γυναίκες, ίσως να ήταν προτιμότερο να την είχες αποφύγει».

«Δε με τάραξε, Αξλ. Αλλά με έβαλε σε σκέψεις».

«Η διάθεσή σου είναι παράξενη. Είσαι σίγουρη πως δε σου έκανε τίποτα γητειές πριν εξαφανιστεί;»

«Αν πας μέχρι τον θαμνώνα, άντρα μου, θα τη δεις στο μονοπάτι – μόλις πριν από λίγο έφυγε. Ελπίζει να είναι πιο φιλόξενοι οι άνθρωποι που ζουν πίσω από τον λόφο».

«Εντάξει λοιπόν, θα σε αφήσω τώρα, πριγκιπέσα, καθώς βλέπω πως δεν έπαθες κανένα κακό. Ο Θεός θα χαρεί με την καλοσύνη που επέδειξες, όπως το συνηθίζεις πάντα».

Αλλά αυτή τη φορά η γυναίκα του φάνηκε απρόθυμη να τον αφήσει να φύγει. Τον άρπαξε από το μπράτσο, αν και προς στιγμήν το έκανε για να στηριχτεί, έπειτα ακούμπησε το κεφάλι της στο στέρνο του. Σαν αυτόβουλο, το χέρι του υψώθηκε να χαϊδέψει τα μαλλιά της, που είχαν ανακατευτεί στον άνεμο. Όταν δε έσκυψε να την κοιτάξει, ξαφνιασθηκε που είδε τα μάτια της να παραμένουν διάπλατα ανοιχτά.

«Η διάθεσή σου είναι παράξενη», επανέλαβε. «Τι σου είπε εκείνη η ξένη;»

Κράτησε για μια στιγμή ακόμη το κεφάλι της πάνω στο στήθος του. Έπειτα ίσιωσε την πλάτη της και απομακρύν-

θηκε από κοντά του. «Τώρα που το σκέφτομαι, Αξλ, μπορεί να φταίει κάτι που πάντα λες εσύ. Είναι παράξενος ο τρόπος που οι πάντες ξεχνούν ανθρώπους και πράγματα, ακόμα και της προηγούμενης ημέρας. Σαν να έχει πέσει πάνω μας μια αρρώστια».

«Αυτό ακριβώς σου έλεγα κι εγώ, πριγκιπέσα. Εκείνη την κοκκινομάλλα, για παράδειγμα...»

«Ξέχνα την κοκκινομάλλα, Αξλ. Είναι τόσα πολλά αυτά που δε θυμόμαστε». Αυτό το είπε κοιτάζοντας πέρα μακριά στην ομίχλη, αλλά αμέσως γύρισε και κοίταξε αυτόν, και μέσα στα μάτια της εκείνος είδε μεγάλη θλίψη και νοσταλγία. Και τότε –ήταν βέβαιος γι' αυτό– του είπε: «Εδώ και καιρό το αρνείσαι, Αξλ, το ξέρω. Αλλά τώρα ήρθε η ώρα να το ξανασκεφτείς. Πρέπει να κάνουμε ένα ταξίδι, χωρίς καμία αναβολή».

«“Ταξίδι”, πριγκιπέσα; Τι είδους;»

«Στο χωριό του παιδιού μας. Δεν είναι μακριά, αυτό το ξέρουμε. Ακόμα και με την αργή περπατησιά μας, είναι λίγες μέρες δρόμος το πολύ, μια μικρή απόσταση ανατολικά της Μεγάλης Πεδιάδας. Κι όπου να 'ναι έρχεται κι η άνοιξη».

«Σίγουρα μπορούμε να το κάνουμε αυτό το ταξίδι, πριγκιπέσα. Μήπως εκείνη η ξένη είτε κάτι που σε έκανε να το σκεφτείς αυτό;»

«Είναι στις σκέψεις μου εδώ και πολύ καιρό, Αξλ, αν και κάτι που εκείνη η δύστυχη γυναίκα είτε πριν από λίγο με κάνει να θέλω να μην το αναβάλω περισσότερο. Ο γιος μας μας περιμένει στο χωριό του. Για πόσο ακόμη θα τον κρατάμε σε αναμονή;»

«Όταν έρθει η άνοιξη, πριγκιπέσα, θα το σκεφτούμε οπωσδήποτε. Αλλά για ποιο λόγο είπες πως εγώ ήμουν αυτός που πάντα το εμπόδιζα;»

«Δε θυμάμαι αυτή τη στιγμή, όλα όσα συνέβησαν μεταξύ

μας, Αξλ. Θυμάμαι μόνο πως εσύ δεν το ήθελες, παρότι εγώ το λαχταρούσα».

«Λοιπόν, πριγκιπέσα, θα μιλήσουμε γι' αυτό περισσότερο, όταν δε θα έχουμε δουλειά να μας περιμένει, ούτε και γείτονες που είναι έτοιμοι να μας πουν “αργούς”. Καλύτερα να πηγαίνω τώρα. Θα το ξανασυζητήσουμε σύντομα».

Αλλά τις μέρες που ακολούθησαν, ακόμα και όταν αναφερόταν απλώς στην ιδέα του ταξιδιού, ποτέ δε συζήτησαν σοβαρά γι' αυτό. Επειδή ανακάλυψαν πως ήταν, όλως περιέργως, αμήχανοι όταν ερχόταν το θέμα στην κουβέντα, και, πριν περάσει πολύς καιρός, είχε καλλιεργηθεί ανάμεσά τους μια κατανόηση, με τον αθόρυβο τρόπο που καλλιεργείται η κατανόηση ανάμεσα σε ένα ανδρόγυνο που είναι πολλά χρόνια μαζί, να αποφεύγουν το συγκεκριμένο θέμα, όσο αυτό ήταν δυνατόν. Και λέω «όσο αυτό ήταν δυνατόν», επειδή κάποιες φορές έμοιαζε να υπάρχει η ανάγκη –μια παρόρμηση, θα έλεγε κανείς– στην οποία πότε ο ένας και πότε ο άλλος αναγκάζοταν να υποκύψει. Όποιες συζητήσεις κι αν έκαναν, υπό τέτοιες συνθήκες, αναπόφευκτα κατέληγαν ταχύτατα σε υπεκφυγή ή σε εριστικότητα. Σε μια περίπτωση, ο Αξλ είχε ρωτήσει τη σύζυγό του ευθέως για το τι της είχε πει η παράξενη γυναίκα εκείνη τη μέρα στον παλιό αγκαθωτό θαμνώνα. Το πρόσωπο της Μπέατρις σκοτεινίασε, και, για μια στιγμή, έμοιαζε έτοιμη να βάλει τα κλάματα. Μετά από αυτό, ο Αξλ φρόντιζε να αποφεύγει την όποια αναφορά στην ξένη.

Μετά από ένα μικρό χρονικό διάστημα, ο Αξλ δε θυμόταν πια πώς είχε ξεκινήσει η συζήτηση αυτού του ταξιδιού, ούτε το τι σήμαινε κάποτε γι' αυτούς. Αλλά σήμερα το πρωί, καθισμένος έξω στο κρύο λίγο πριν ξημερώσει, η ανάμνηση φάνηκε να γίνεται λίγο πιο σαφής, και ανακάλεσε πολλά πράγματα: την κοκκινομάλλα τη Μάρτα· την ξένη με τον

σκούρο μανδύα: άλλες αναμνήσεις, με τις οποίες δε χρειάζεται να ασχοληθούμε τώρα. Και είχε θυμηθεί, αρκετά ζωντανά, αυτό που είχε συμβεί μόλις πριν από κάποιες Κυριακές, όταν είχαν πάρει από την Μπέατρικς το κερδί.

Η Κυριακή ήταν η μέρα ανάπαυσης για τους κατοίκους του χωριού, τουλάχιστον σε ό,τι αφορούσε την εργασία τους στα χωράφια. Αλλά τα ζωντανά έπρεπε να τραφούν και υπήρχαν τόσες άλλες δουλειές που έπρεπε να γίνουν, ώστε ο πάστορας είχε αποδεχτεί πως δεν ήταν πρακτικό να απαγορεύσει όλα όσα θα μπορούσαν να θεωρηθούν εργασία. Το ίδιο ίσχυε εκείνη τη συγκεκριμένη Κυριακή, όταν ο Αξλ βγήκε έξω στην ανοιξιιάτικη λιακάδα, αφού είχε περάσει το πρωινό επιδιωρώνοντας τα παπούτσια του, και αντίκρισε τους γείτονές του σκορπισμένους στον χώρο μπροστά από το κτίσμα, κάποιους να κάθονται πάνω στην πρασινάδα, άλλους πάνω σε σκαμνιά ή σε κούτσουρα, να μιλούν, να γελούν και να δουλεύουν. Τα παιδιά έπαιζαν παντού, και μια παρέα είχε συγκεντρωθεί γύρω από δυο άντρες που έφτιαχναν πάνω στο χορτάρι τον τροχό για ένα κάρο. Ήταν η πρώτη Κυριακή του χρόνου που ο καιρός επέτρεπε μια τέτοια δραστηριότητα, και υπήρχε μια σχεδόν εορταστική ατμόσφαιρα. Παρ' όλα αυτά, την ώρα που στάθηκε εκεί, στην είσοδο του κτίσματος και κοίταζε πέρα από τους κατοίκους του χωριού, εκεί όπου η γη κατηφόριζε προς τους βάλτους, ο Αξλ είδε την ομίχλη να αναδύεται και πάλι, και υπέθεσε πως μέχρι να βράδιαζε, θα βυθίζονταν, για άλλη μια φορά, μέσα στο μουντό ψιγάλισμα.

Στεκόταν εκεί κάμποση ώρα όταν συνειδητοποίησε πως υπήρχε μια αναστάτωση, κάτω στις περιφραξείς των χωραφιών για τη βοσκή. Στην αρχή δεν έδωσε ιδιαίτερη σημασία, αλλά στη συνέχεια κάτι του μετέφερε ο αέρας, κι αυτό που άκουσε τον έκανε να τεντώσει την πλάτη του. Παρότι η όρα-

ση του Αξλ είχε με τα χρόνια γίνει ενοχλητικά θαμπή, η ακοή του είχε παραμείνει αξιόπιστη, και είχε ξεχωρίσει, ανάμεσα στο κομπούζιο από φωνές που προερχόταν από το πλήθος κάτω στις περιφράξεις, την υψωμένη φωνή της Μπέατρις να εκπέμπει σήμα κινδύνου.

Όλοι οι άλλοι σταμάτησαν κι αυτοί ό,τι έκαναν για να στραφούν και να κοιτάξουν. Και τότε ο Αξλ έτρεξε βιαστικός, χώθηκε μες στην ομίχλη και ίσα που απέφυγε τα σκορπια παιδιά και τα πράγματα που είχαν αφεθεί πάνω στη χλόη. Προτού προλάβει να φτάσει εκεί, το μικρό στριμωγμένο ανθρώπινο πλήθος αίφνης σκορπίστηκε και η Μπέατρις βγήκε από το κέντρο, σφίγγοντας πάνω στο στήθος της κάτι, και με τα δυο της χέρια. Τα πρόσωπα γύρω της έδειχναν να το διασκεδάζουν, αλλά η γυναίκα που εμφανίστηκε δίπλα στη γυναίκα του –η χήρα ενός σιδερά που είχε πεθάνει από πυρετό την προηγούμενη χρονιά– είχε μια έκφραση αλλοιωμένη από την οργή. Η Μπέατρις έσπρωξε πέρα την τυραννική αυτή γυναίκα, το δικό της πρόσωπο παρέμεινε όλη αυτή την ώρα μια αυστηρή, σχεδόν ανέκφραστη μάσκα, αλλά, όταν είδε τον Αξλ να πλησιάζει προς το μέρος της, άφησε τα συναισθήματά της να εκδηλωθούν.

Τώρα που το σκέφτεται, ο Αξλ νομίζει πως η έκφραση στο πρόσωπο της γυναίκας του ήταν, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, η έκφραση μιας τρομερής ανακούφισης. Δεν ήταν πως η Μπέατρις θεώρησε ότι όλα θα έμπαιναν στη θέση τους, επειδή εκείνος είχε έρθει· αλλά η παρουσία του και μόνο έπαιζε μεγάλο ρόλο για εκείνη. Τον είχε κοιτάξει, όχι απλώς με βλέμμα ανακούφισης, αλλά και με κάτι σαν ικεσία, ενώ του έτεινε το αντικείμενο που τόσο πεισματικά κρατούσε.

«Αυτό είναι δικό μας, Αξλ! Δε θα καθόμαστε πια μέσα στα σκοτάδια. Πάρ' το γρήγορα, άντρα μου, είναι δικό μας!»

Έτεινε προς το μέρος του ένα στρογγυλό, κάπως παραμορφωμένο κερί. Η χήρα του σιδερά προσπάθησε να της το αρπάξει και πάλι, αλλά η Μπέατρις χτύπησε και απώθησε το αδιάκριτο χέρι.

«Πάρ' το, άντρα μου! Εκείνο το παιδί εκεί, η μικρή Νόρα, μου το έφερε σήμερα το πρωί, μόλις το έφτιαξε με τα χεράκια της, επειδή σκέφτηκε πως είχαμε πια εξαντληθεί να περνάμε τις νύχτες μας στα σκοτεινά».

Αυτό έδωσε το έναυσμα για έναν ακόμα γύρο από φωνές και κάποια γέλια. Αλλά η Μπέατρις συνέχισε να κοιτάζει τον Αξλ, με μια έκφραση γεμάτη εμπιστοσύνη και ικετευτικό τόνο, και η εικόνα του προσώπου της εκείνης της στιγμής τού ήρθε πρώτη σήμερα το πρωί, την ώρα που καθόταν έξω στον πάγκο, περιμένοντας να ξημερώσει. Πώς και είχε ξεχάσει αυτό το επεισόδιο που είχε συμβεί μόλις τρεις εβδομάδες πριν; Πώς και δεν το είχε ξανασκεφτεί μέχρι σήμερα;

Παρότι είχε απλώσει το χέρι του, δεν είχε καταφέρει να πάρει το κερί –το πλήθος τον εμπόδιζε να πλησιάσει τόσο–, και είχε πει, δυνατά και με κάποια πειθώ: «Μην ανησυχείς, πριγκιπέσα. Μην ανησυχείς». Είχε συνείδηση το πόσο κούφια ήταν αυτά τα λόγια την ώρα που τα ξεστόμιζε, οπότε ξαφνιάστηκε όταν το πλήθος ησύχασε, και ακόμα και η χήρα του σιδερά έκανε ένα βήμα πίσω. Μόνο τότε διαπίστωσε πως αυτή η αντίδραση δεν οφειλόταν στα δικά του λόγια, αλλά στο γεγονός πως πίσω του είχε πλησιάσει ο πάστορας.

«Τι συμπεριφορά είναι αυτή, την Ημέρα του Κυρίου;» Ο πάστορας προσπέρασε τον Αξλ και κοίταξε το άφωνο πλήθος. «Τι συμβαίνει λοιπόν;»

«Η κυρία Μπέατρις», είπε η χήρα του σιδερά. «Έχει ένα κερί».

Το πρόσωπο της Μπέατρις έγινε και πάλι μια ανέκφρα-

στη μάσκα, αλλά δεν απέφυγε το βλέμμα του πάστορα όταν αυτό στάθηκε πάνω της.

«Βλέπω κι εγώ πως αυτό αληθεύει, κυρία Μπέατρις», είπε ο πάστορας. «Δεν πρέπει να ξεχνάτε το διάταγμα του δήμου, και πως δεν επιτρέπεται σε εσάς και στον άντρα σας να έχετε κεριά στην κάμαρά σας».

«Κανένας από τους δυο μας δεν έχει ποτέ ρίξει κάτω κάποιο κερδί, κύριε. Δεν μπορούμε να καθόμαστε κάθε βράδυ στα σκοτεινά».

«Η απόφαση έχει παρθεί και εσείς οφείλετε να υπακούσετε έως ότου ο δήμος την αναιρέσει».

Ο Αξλ είδε τα μάτια της να αστράφτουν από θυμό. «Αυτή είναι τρομερή αδικία. Αδικία και τίποτα άλλο». Αυτό το είπε χαμηλόφωνα, σχεδόν μέσα από τα δόντια της, αλλά κοιτάζοντας τον πάστορα στα μάτια.

«Πάρτε της το κερδί», είπε ο πάστορας. «Κάνετε αυτό που σας είπα. Πάρτε της το κερδί».

Την ώρα που πλήθος των χειριών κατευθύνθηκαν προς το μέρος της, ο Αξλ νόμισε πως εκείνη δεν είχε κατανοήσει πλήρως αυτό που της είχε πει ο πάστορας. Όρθια ανάμεσα στο πλήθος, με μια σαστισμένη έκφραση, συνέχισε να κρατάει το κερδί σφιχτά στο χέρι, σαν να την έσπρωχνε κάποιο ξεχασμένο ένστικτο. Έπειτα φάνηκε να την καταλαμβάνει πανικός και έτεινε και πάλι το κερδί προς το μέρος του Αξλ, την ώρα που έχανε την ισορροπία της. Ο λόγος που έπεσε δεν ήταν αυτοί που την έσπρωχναν, και, όταν ανέκτησε την ισορροπία της, του έτεινε και πάλι το κερδί. Εκείνος προσπάθησε να το πάρει, αλλά ένα άλλο χέρι τού το άρπαξε, και έπειτα ήχησε η φωνή του πάστορα: «Αρκετά! Αφήστε την κυρία Μπέατρις στην ησυχία της και να μην της ξαναμιλήσει άσχημα κανένας από εσάς. Είναι μια ηλικιωμένη γυναίκα που δεν έχει

πλήρη συνείδηση των πράξεών της. Είπα, αρκετά! Δεν είναι πρόεπουσα συμπεριφορά αυτή, για την Ημέρα του Κυρίου».

Ο Αξλ στο τέλος την πλησίασε, την πήρε στην αγκαλιά του, και το πλήθος διαλύθηκε. Όταν έφερε στη μνήμη του εκείνη τη στιγμή, του φάνηκε πως είχαν παραμείνει έτσι καθηλωμένοι για πολλή ώρα, όρθιοι ο ένας δίπλα στον άλλο, εκείνη με το κεφάλι της να αναπαύεται στο στέρνο του, όπως είχε κάνει και τη μέρα που τους είχε επισκεφθεί εκείνη η παράξενη γυναίκα, σαν να ήταν απλώς τρομερά εξαντλημένη και να ήθελε να πάρει μια ανάσα. Αυτός συνέχισε να την κρατάει, την ώρα που ο πάστορας είπε ξανά στο πλήθος να αραιώσει. Όταν, εντέλει, χωρίστηκαν και κοίταξαν γύρω τους, ανακάλυψαν πως βρέθηκαν μόνοι, δίπλα στον αγρό με τις αγελάδες και την αμπαρωμένη ξύλινη πόρτα.

«Και τι πειράζει, πριγκιπέσα;» ρώτησε. «Τι μας χρειάζεται το κερί; Έχουμε συνηθίσει να τριγυρίζουμε στο δωμάτιό μας χωρίς αυτό. Δεν περνάμε καλά με την κουβέντα μας, με κερί ή χωρίς;»

Την περιεργάστηκε με προσοχή. Έμοιαζε να ονειροβατεί και δεν ήταν ιδιαίτερα ταραγμένη. «Λυπάμαι, Αξλ», είπε. «Το κερί χάθηκε. Έπρεπε να το είχα κρατήσει κρυφό, μόνο για μας τους δυο. Αλλά καταχάρηκα όταν εκείνο το κορίτσι μού το έφερε, το είχε φτιάξει με τα χεράκια της. Και τώρα πάει, χάθηκε. Δεν πειράζει».

«Δεν πειράζει καθόλου, πριγκιπέσα».

«Μας θεωρούν ανόητους, Αξλ».

Έκανε ένα βήμα μπροστά και έβαλε και πάλι το κεφάλι της πάνω στο στέρνο του. Και τότε ήταν που του είπε, με πνιγμένη φωνή, κάτι που τον έκανε να νομίσει πως είχε παρακούσει.

«Ο γιος μας, Αξλ. Θυμάσαι τον γιο μας; Όταν με έσπρω-

χναν πριν λίγο, θυμήθηκα τον γιο μας. Έναν ωραίο, λεβέντη. Γιατί να μείνουμε εδώ; Πάμε στο χωριό του γιου μας. Θα μας προστατεύσει και θα φροντίσει να μη μας φέρονται άσχημα. Τόσα χρόνια πέρασαν, Αξλ, πότε θα αλλάξεις γνώμη; Συνεχίζεις να επιμένεις πως δεν μπορούμε να πάμε να τον βρούμε;»

Την ώρα που τα έλεγε αυτά, χαμηλόφωνα πάνω στο στέρονο του, πολλά θραύσματα αναμνήσεων ήρθαν στον νου του Αξλ, τόσα πολλά, που ένιωσε να ζαλίζεται. Χαλάρωσε το χέρι του που την αγκάλιαζε, από φόβο πως μπορεί να παρέπαιε, να παρέσυρε κι εκείνη, και να έχανε την ισορροπία της.

«Τι είναι αυτά που λες, πριγκιπέσα; Είπα εγώ ποτέ να μην πάμε στο χωριό του γιου μας;»

«Σίγουρα εσύ ήσουν αυτός που δεν ήθελε, Αξλ. Σίγουρα εσύ δεν το ήθελες».

«Πότε έφερα εγώ αντίρρηση σ' αυτό το ταξίδι, πριγκιπέσα;»

«Έτσι νόμιζα, άντρα μου. Αχ, Αξλ, τώρα που ρωτάς, δε θυμάμαι καλά. Αλλά γιατί στεκόμαστε εδώ, μια τόσο όμορφη μέρα;»

Η Μπέατρις φαινόταν και πάλι σαστισμένη. Τον κοίταξε στο πρόσωπο, έπειτα κοίταξε τριγύρω, την όμορφη λιακάδα, τους γείτονες που επέστρεφαν για άλλη μια φορά από τις δουλειές τους.

«Πάμε να κάσουμε στην κάμαρά μας», του είπε μετά από λίγο. «Ας μείνουμε μόνοι μας για λίγο. Η μέρα είναι πραγματι όμορφη, αλλά εγώ νιώθω εξαντλημένη. Πάμε μέσα».

«Εντάξει, πριγκιπέσα. Κάθισε και ξεκουράσου λιγάκι εδώ έξω στον ήλιο. Σύντομα θα νιώσεις καλύτερα».

Τώρα υπήρχαν κι άλλοι που είχαν ξυπνήσει μέσα στο κτίσμα. Οι βοσκοί πρέπει να είχαν βγει πριν κάμποση ώρα, αν και αυτός ήταν τόσο χαμένος στις σκέψεις του, που δεν τους είχε ακούσει. Στην άλλη άκρη του δωματίου, η Μπέατρις κάτι

μουρμούριζε, σαν να ετοιμαζόταν να τραγουδήσει, έπειτα άλλαξε πλευρό, κάτω από τις κουβέρτες. Αναγνωρίζοντας αυτά τα σημάδια, ο Αξλ πλησίασε σιωπηλός το κρεβάτι, κάθισε προσεκτικά στην άκρη και περίμενε.

Η Μπέατρις γύρισε ανάσκελα, άνοιξε λίγο τα μάτια της και τον κοίταξε.

«Καλημέρα, άντρα μου», είπε κάποια στιγμή. «Χαίρομαι που βλέπω πως τα πνεύματα δε με πήραν την ώρα που κοιμόμουν».

«Πριγκιπέσα, υπάρχει κάτι που θέλω να συζητήσουμε».

Η Μπέατρις συνέχισε να τον κοιτάζει, με μάτια ακίνητα και μισάνοιχτα. Έπειτα σηκώθηκε και ανακάθισε, μια φωτεινή αχτίδα διέτρεχε το πρόσωπό της, η ίδια αχτίδα που προηγουμένως είχε φωτίσει την αράχνη. Η γκριζα χαίτη της, λυτή και μπερδεμένη, έπεφτε άκαμπτα πάνω στους ώμους της, και ο Αξλ, με αυτή την εικόνα της στο φως του πρωινού, συνέχισε να νιώθει μέσα του την ευτυχία να πάλλεται.

«Αξλ, τι είναι αυτό που έχεις να μου πεις πριν προλάβω να ανοίξω τα μάτια μου;»

«Μιλήσαμε και παλιότερα, πριγκιπέσα, για ένα ταξίδι που ήταν να κάνουμε. Να λοιπόν που ήρθε η άνοιξη και ίσως και η ώρα για να ξεκινήσουμε».

«Να ξεκινήσουμε, Αξλ; Πότε να ξεκινήσουμε;»

«Αμέσως μόλις μπορούμε. Θα λείψουμε μόνο για λίγες μέρες. Το χωριό δε μας χρειάζεται. Θα μιλήσουμε στον πάστορα».

«Και θα πάμε να δούμε τον γιο μας, Αξλ;»

«Ναι εκεί θα πάμε. Να δούμε τον γιο μας».

Τώρα έξω όλα τα πουλιά κελαηδούσαν. Η Μπέατρις έστρεψε το βλέμμα της στο παράθυρο· ο ήλιος, ξεγλιστρώντας μέσα από το ύφασμα, είχε ανέβει ψηλά.

«Υπάρχουν μέρες που τον θυμάμαι πολύ καλά», του είπε. «Αλλά και άλλες που είναι σαν να πέφτει ένα πέπλο πάνω στην ανάμνησή του. Αλλά ο γιος μας είναι ένας ωραίος και καλός άνθρωπος, είμαι σίγουρη γι' αυτό».

«Γιατί δεν είναι τώρα εδώ μαζί μας, πριγκιπέσα;»

«Δεν ξέρω, Αξλ. Μπορεί να διαφώνησε με τους γεροντότερους και να αναγκάστηκε να φύγει. Ρώτησα, αλλά κανένας δεν τον θυμάται. Αποκλείεται να έκανε κάτι που να τον ντροπιάζει, γι' αυτό είμαι σίγουρη. Εσύ δε θυμάσαι τίποτα απ' όλα αυτά, Αξλ;»

«Πριν από λίγο, την ώρα που καθόμουν έξω και έβαλα τα δυνατά μου μέσα στη σιγαλιά να θυμηθώ, επανήλθαν πολλά πράγματα. Αλλά δε θυμάμαι τον γιο μας, δε θυμάμαι το πρόσωπό του, ούτε τη φωνή του, αν και μερικές φορές νομίζω πως μπορώ να τον δω όταν ήταν μικρό παιδί, να τον κρατάω από το χέρι δίπλα στην όχθη του ποταμού, θυμάμαι μια φορά που έκλαιγε κι εγώ είχα πάει κοντά του να τον παρηγορήσω. Αλλά δε θυμάμαι τίποτα απολύτως για το πώς μοιάζει τώρα, για το πού ζει, αν έχει πια δικό του γιο. Ήλπιζα πως εσύ θα θυμόσουν περισσότερα, πριγκιπέσα».

«Είναι ο γιος μας, Αξλ», είπε η Μπέατρις. «Και έχω πολλά συναισθήματα γι' αυτόν, ακόμα κι αν δεν τον θυμάμαι καθαρά. Ξέρω πως λαχταράει να φύγουμε από τούτο τον τόπο και να πάμε κοντά του, να ζήσουμε υπό την προστασία του».

«Είναι αίμα μας, γιατί να μη θέλει να πάμε κοντά του;»

«Ακόμα κι έτσι, θα μου λείψει αυτός ο τόπος, Αξλ. Θα μου λείψει τούτη η καμαρούλα και το χωριό μας. Δεν είναι εύκολο να φύγεις από κάπου που έχεις περάσει όλη σου τη ζωή».

«Κανένας δε μας αναγκάζει να το κάνουμε αυτό χωρίς να το σκεφτούμε καλά προηγουμένως, πριγκιπέσα. Πριν λίγο, την ώρα που περιμένα να ξημερώσει, σκεφτόμουν πως πρέ-

πει να το κάνουμε αυτό το ταξίδι, πως πρέπει να πάμε στο χωριό του γιου μας και να του μιλήσουμε. Γιατί, ακόμα και αν είμαστε οι γονείς του, δε γίνεται να εμφανιστούμε έτσι στα ξαφνικά μπροστά του μια ωραία μέρα και να απαιτήσουμε να γίνουμε μέλη του χωριού του».

«Έχεις δίκιο, άντρα μου».

«Υπάρχει και κάτι άλλο που με προβληματίζει, πριγκιπέσα. Αυτό το χωριό μπορεί να είναι μόνο λίγες μέρες απόσταση, όπως λες. Αλλά πώς θα ξέρουμε πού θα το βρούμε;»

Η Μπέατρις σώπασε, με τα μάτια καρφωμένα στο κενό μπροστά της, τους ώμους να λικνίζονται ελαφρώς, συγχρονισμένοι με την ανάσα της. «Πιστεύω πως θα το βρούμε εύκολα, Αξλ», είπε κάποια στιγμή. «Ακόμα και αν τώρα δεν ξέρουμε ποιο ακριβώς είναι το χωριό του. Πήγαινα συχνά στα κοντινά χωριά με τις άλλες γυναίκες, όταν έκανα ανταλλαγή το μέλι και τα μέταλλά μας. Ξέρω με κλειστά μάτια πώς να πάω μέχρι τη Μεγάλη Κοιλάδα, και στο σαξονικό χωριό, λίγο πιο πέρα, εκεί όπου συχνά σταματούσαμε για να ξεκουραστούμε. Αξλ, θα φύγουμε στ' αλήθεια τόσο σύντομα;»

«Ναι, πριγκιπέσα. Σήμερα θ' αρχίσουμε τις προετοιμασίες».

Εδώ και καιρό το αρνείσαι, Αξλ, το ξέρω.
Αλλά τώρα ήρθε η ώρα να το ξανασκεφτείς.
Πρέπει να κάνουμε ένα ταξίδι,
χωρίς καμία αναβολή...

Σ' ένα απομονωμένο χωριό στην Αγγλία, την εποχή των θρύλων, λίγο μετά τον θάνατο του βασιλιά Αρθούρου, ζει ένα ηλικιωμένο ζευγάρι Βρετανών, ο Αξλ και η Μπέατρικς. Οι αναμνήσεις τους είναι θολές, όπως και όλων των κατοίκων, λόγω μιας μυστηριώδους ομίχλης που προκαλεί ένα είδος φθοράς. Παρά την αρρώστια της Μπέατρικς, το ζευγάρι αποφασίζει να αφήσει την ασφάλεια του σπιτιού του με σκοπό να ταξιδέψει μακριά και να βρει τον γιο του, που έχει να δει εδώ και χρόνια.

Άλλοτε άγριο και άλλοτε συγκινητικό,
το καινούργιο μυθιστόρημα του Ισιγκούρο είναι
ένα παραμύθι για τις χαμένες μνήμες, την αγάπη,
την εκδίκηση και τον πόλεμο.

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER

Ένας από τους 50 επιφανέστερους λογοτέχνες
του αγγλόφωνου κόσμου στη λίστα των *Times*.

Εκδόσεις **ΨΥΧΟΓΙΟΣ**

www.psychogios.gr

ISBN 978-618-01-1027-2

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΜ. 15616

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ